

Малько Олександр Дмитрович, доцент кафедри
Основ безпеки життєдіяльності, кандидат військових наук, доцент
Воронов Микола Петрович, доцент кафедри Фізичного виховання № 1,
кандидат педагогічних наук, доцент
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ІЗ ІСТОРІЇ ТА СЬОГОДЕННЯ КАФЕДРИ ОСНОВ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Кафедра основ безпеки життєдіяльності бере свій початок із циклу військових дисциплін, які викладались в Харківському юридичному інституті на військовій кафедрі, ще в передвоєнні та повоєнні роки. Зміст навчального процесу по дисциплінам кафедри напередодні війни мав яскраво виражену військову та військово-медичну спрямованість. І тому, більша частина випускників 1941 року були направлена на спеціальну підготовку до Військово-юридичної академії, а 30 студенток, які завершили навчання на кафедральних курсах медичних сестер – до військових частин і госпіталів.

Після визволення Харкова і відновлення роботи Харківського юридичного інституту у 1944 році начальником військової кафедри був призначений Волчков В.П. Кафедрою викладались дві дисципліни: військова справа (суто військова і військово-санітарна) та фізична підготовка. З 1945 року військову кафедру очолив Фірсов А.П. Санітарну підготовку вів старший викладач Одінозов М.Н., фізичну підготовку - викладач Резнікова Є.М., а начальник навчальної частини кафедри Єрахторін В.В. викладав військову топографію. В 1946 році Єрахторін В.В. став начальником військової кафедри.

У 1947 році військову кафедру очолив полковник Кошельний І.Ф. У тому ж році, у програму навчання по курсу військової підготовки була запроваджена дисципліна «Військово-медична підготовка». На кафедрі військової підготовки студентів навчали військовій і фельдшерській справі, гартували їх фізично й морально. Окрім диплому юриста, випускники отримували свідоцтво за фахом «молодший військовий фельдшер». На той час у складі кафедри працювали Єрахторін В.В. – начальник навчальної частини, військово-медичну підготовку вели викладачі Одінозов М.Н., Васильков М.М., Ліберсон Н.Д. та військову справу – викладач Уставніков Л.Я. На кафедрі був навіть препаратер – Пронін П.М. Старший викладач Костенко М.Н., викладач Іонов М.М., викладач Марков М.А. – вели фізичну підготовку. З 1948 усі зазначені викладачі ввійшли в склад новоствореної кафедри фізичного виховання.

У 1961 році, з утворенням у державі системи цивільної оборони, на яку покладалось проведення заходів захисту населення і об'єктів господарювання від зброї масового ураження, було запроваджено курс дисциплін цивільної оборони, які очолював Єрахторін В.В. З 1963 року у склад зазначеного курсу було введено автосправу, яку викладав Яромиш'ян М.М. В наступні роки цивільну оборону викладали Єрахторін В.В., Шубцов А.Д., Полегаєв М.І., Богмацер В.М., Мельников А.М., Судаков А.В., Котков С.В., Купти В.Я., Концяєлов В.Д., Коннов В.А., Герасімов Ф.П., Карташов І.М.

На початку 90-х років минулого століття розпочався інтенсивний процес становлення безпеки життєдіяльності як навчальної дисципліни. Окрім того, почали розроблятися теоретичні засади безпеки життєдіяльності становлення її як наукової галузі та сфери практичної діяльності. Це і поклато створення в 1994 році на кафедрі фізичного виховання курсу основ безпеки життєдіяльності, який вели Карташов І.М., Коннов В.М., Концяєнов В.Д., Герасімов Ф.П.

У 1995 році спільним наказом Міністерства освіти України та Штабу цивільної оборони України у навчальні плани вищих навчальних закладів України було введено нормативну дисципліну "Безпека життєдіяльності". Виходячи із цього, у 1997 році на базі курсу основ безпеки життєдіяльності була заснована кафедра основ безпеки життєдіяльності, яку очолив Карташов І.М. В період становлення колектив кафедри швидко вирішив складні питання навчально-методичного характеру (розробку навчальної і робочої програм, навчально-

методичних матеріалів і навчального і навчально-методичного посібників дисципліни «Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях», яка викладалась кафедрою). Значний внесок у процес становлення і розвитку кафедри внесли викладачі Яценко В.В., Чудновський І. Т., Юнусов А.А.

У сучасних умовах проблема безпеки життєдіяльності людини і всього суспільства набула особливої гостроти й актуальності. Важливою особливістю в організації навчального процесу кафедри в умовах сьогодення є широке впровадження положень спільного наказу Міністерство освіти і науки, Міністра з питань надзвичайних ситуацій та Голови Держгірпромнагляду України "Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України". Згідно з вимогами зазначеного наказу на сьогодні кафедрою викладаються три нормативні дисципліни що включені в освітньо-професійні програми підготовки фахівців - «Безпека життєдіяльності», «Цивільний захист» й «Охорона праці в галузі». Викладання дисциплін кафедри здійснюють 10 досвідчених викладачів, кандидати наук, доценти: С. О. Ковжого, А. П. Зенін, Є. В. Карманний, А. Ф. Лазутський, О. Д. Малько, В. А. Молодцов, А. В. Писарєв, А. М., Полежаєв, С. А. Тузіков, старший викладач – В. В. Яценко. Старшим лаборантом кафедри є В. О. Павловський, лаборантами – Н. С. Скиба та І. Л. Овсяннікова. З 2006 року кафедру очолює доцент С. О. Ковжого.

Згідно з концепцією вивчення блоку дисциплін з питань безпеки людини, на різних етапах навчально-виховного процесу, знання з нормативної дисципліни «Безпека життєдіяльності» здобуваються на етапі підготовки студентів за програмою "Бакалавр", а з дисциплін «Цивільний захист» й «Охорона праці в галузі» — на етапі підготовки за програмою "Магістр". Навчальними програмами зазначених дисциплін визначена мета навчання як набуття компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Із року в рік колективом кафедри проводиться великий об'єм навчально-методичної роботи. На кафедрі розробляються навчально-методичні матеріали та навчальні посібники для проведення лекцій, практичних і семінарських занять. Викладачі кафедри підготували до друку і видали базові навчальні посібники: «Безпека життєдіяльності в надзвичайних ситуаціях» (2004 р.), «Навчально-методичні матеріали з дисципліни «Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях» (2005 р.), навчально-методичні посібники «Безпека життєдіяльності» 2007, 2010, 2012 рр.), навчальні посібники «Безпека життєдіяльності» (2010, 2012 рр.), «Цивільний захист і охорона праці в галузі» (2012, 2013 рр.), конспект лекцій» (2010). З метою вдосконалення навчального процесу студентів, викладачі кафедри постійно проводять оновлення навчально-методичних матеріалів та літератури.

Науково-дослідницька робота кафедри здійснюється в рамках виконання цільової комплексної програми: Функціональна підсистема «Освіта і наука України» єдиної державної системи цивільного захисту. Викладачами кафедри досліджуються проблеми безпеки життєдіяльності та захисту населення у надзвичайних ситуаціях. Велика увага приділяється дослідженню механізмів впливу шкідливих і небезпечних факторів на організм людини, законодавчому і нормативно-правовому забезпеченню захисту населення від небезпек та надзвичайних ситуацій як в мирний час, так і в особливих умовах. Викладачі кафедри щорічно публікують 25-30 наукових праць, беруть участь в конференціях загальнодержавного та міжнародного рівнів. З 2010 року кафедра щорічно організовує та проводить студентську наукову конференцію «Безпека людини і суспільства в сучасних умовах життєдіяльності», до якої залучаються студенти близько 20 вишів країни. Кафедра є колективним членом Міжнародної Академії культури безпеки, екології та здоров'я, а доценти Ковжого С.О., Карманний Є.В., Лазутський А.Ф., Малько О.Д., Тузіков С.А. – академіками вищеназваної академії.

На кафедрі покладені обов'язки щодо планування та вирішення організаційних питань цивільного захисту університету. Кафедрою розробляються документи з планування і виконання завдань цивільного захисту підрозділами і посадовими особами в мирний час і особливий період, готуються звітні та облікові документи з питань цивільного захисту. Викладачі кафедри входять у склад штабу, служб і формувань цивільного захисту університету. У системі навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях викладачі кафедри залучаються до проведення занять з працівниками, які входять в склад формувань і служб цивільного захисту. Викладачі кафедри беруть участь у роботі Науково-методичної ради Харківської області з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності населення та є членами Харківської громадської організації «Спілка фахівців із безпеки життєдіяльності людини».

Аксьонова Олена Олександрівна, студентка літакобудівного факультету, 4 курс, група 149а

Науковий керівник: **Поліщук Олена Олексіївна**, доцент кафедри Хімії, екології та експертних технологій, кандидат технічних наук, доцент Національний аерокосмічний університет ім. М.С. Жуковського «ХАІ», м. Харків

ПРОБЛЕМИ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ

Одним з актуальніших напрямків виховання у населення культури безпеки, екології та здоров'я – є правильне харчування дітей. Проблеми дитячого харчування – є важливими, адже здоров'я дитини – це здоров'я нації.

Продукти дитячого харчування призначені для задоволення потреб дитячого організму. Їжа виконує важливу роль і є основним матеріалом для розвитку та росту організму, тому її роль дуже велика.

В продукти дитячого харчування вноситься ряд штучних добавок, які заборонені нормативною документацією. Так як велика кількість недобросовісних виробників виробляють свою продукцію за технічними умовами, вимоги до яких дуже важко відстежити. На прилавках магазинів і супермаркетів величезний асортимент харчування для малечі. Обираючи ці продукти велика кількість споживачів керується написом на етикетці навіть не підозрюючи, яка небезпека може ховатися усередині вмісту.

Для кожного виду продуктів дитячого харчування існують ДСТУ(ГОСТ) вимоги до яких набагато вище ніж для дорослого харчування. Дитяча продукція входить у список обов'язкової сертифікації. Однак, проблемою сьогодення є інформаційна фальсифікація, тобто обман споживачів за допомогою невірно вказаної інформації на самій етикетці.

Спираючись на факти отриманні дослідниками різних університетів, в результаті незалежних експертиз в даній галузі широковідомих торгових марок, можна сказати, що всі ці штучні субстрати є геномодифікованими організмами та підвищеним вмістом штучних добавок підвергають дитячий організм до небезпеки виникнення тяжких хвороб: неврологічні захворювання, різні дефекти розвитку опорно-рухової системи, органів травлення, різних отруєнь та ряду інших захворювань.

Щоб уникнути небезпечної дії неякісної продукції на дитячий організм, можна запропонувати деякі просвітницькі заходи:

- навчання молодих мам через ЗМІ та за допомогою медичних працівників правилам здорового харчування дітей;
- навчання (підвищення кваліфікації) співробітників підприємств-виробників про шкоду штучних добавок для дитячого організму і про юридичну відповідальність за фальсифікацію інформації на товарі.
- внесення законопроектів про заборону використання харчових добавок різного призначення, нітратів, нітритів та антибіотиків.